

ת"פ 1143/10 - מדינת ישראל נגד רחמים מזרחי

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו
ת"פ 1143-10 מ.י. משרד התמ"ת המחלקה
המשפטית-עו"ז נ' מיכאל דימשטיין ואח'

בפני

כב' השופט דורי ספיבק

המאשימה: מדינת ישראל

ע"י עו"ד יבגני רובין

נגד

הנאשם: רחמים מזרחי

ע"י ב"כ עו"ד דוד ששון

גזר דין

1. ביום 15.8.14 ניתנה הכרעת הדין בתיק זה, בגידרה הורשע הנאשם בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום. בתמצית, אציין שהנאשם הורשע בכך שבהיותו נושא משרה בחברה בשם חברת אפוד מגן אבטחה בע"מ, שהעסיקה מאבטחים, הפר את חובתו לפקח על החברה ולמנוע עבירות שביצעה החברה על הוראות חוק הגנת השכר, תשי"ח-1958. העבירות שבהן דובר היה אי העברתם ליעדם של ניכויים לפנסיה שנוכו משכרם של שלושה עובדים, וזאת בין החודשים מאי ליולי 2008.

ביום 18.11.14 נשמעו הטיעונים לעונש. במהלך הדיון העלה הנאשם טענה מקדמית לפיה יש מקום לבטל את הרשעת הנאשם, שבה אדון תחילה.

ביטול ההרשעה

2. בהתאם להוראת סעיף 192א' לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, מוסמך בית הדין, כל עוד לא ניתן גזר דין, להורות על ביטול ההרשעה. עם זאת, הלכה פסוקה היא (ע"פ 6291-05-10 א. כפיר אחזקות בע"מ נ' מדינת ישראל (31.1.12) כ:)

"הסמכות לבטל הרשעה מופעלת על ידי בתי המשפט במשורה, תוך שמירת נקודת המוצא כי אדם אשר הוכחה אשמתו

בהליך פלילי - יש להרשיעו בדין. ההרשעה מהווה פועל יוצא מהפרת הנורמה הפלילית ומסייעת למיצוי ההליך הפלילי ותכליותיו. יישום נקודת המוצא מאפשר הליך אכיפת חוק תקין ושוויוני. בנוסף, הקפדה על עצם ההרשעה נדרשת לצורך הכרעת המסר ההרתעתי הרצוי...

משכך, הסמכות להורות על ביטול הרשעה אמורה להיות מופעלת במקרים חריגים בלבד, בהם מתקיימות נסיבות יוצאות דופן המצדיקות זאת... נסיבות יוצאות דופן כאמור עשויות להיות נסיבות בהן 'אין יחסי סביר בין הנזק הצפוי מן ההרשעה בדין לבין חומרתה של העבירה'... היינו נסיבות בהן 'עלול להיווצר פער בלתי נסבל בין עוצמת הפגיעה של הרשעה פלילית בנאשם האינדיבידואלי לבין התועלת שתצמח לחברה ולאינטרס הציבורי מקיומה של הרשעה'.

על פי ההלכה הפסוקה, קיימים שני תנאים מצטברים להימנעות מהרשעה - האחד כי ההרשעה פוגעת פגיעה חמורה בשיקום הנאשם; השני, כי סוג העבירה מאפשר לוותר בנסיבות המקרה המסוים על הרשעה, מבלי לפגוע באופן מהותי בשיקולי האנשים האחרים (עניין כתב). נדרש לפיכך איזון עדין, בין האינטרסים הציבוריים הרלוונטיים וביניהם הצורך בהרתעת הרבים, הוקעה חברתית ואכיפה שוויונית, לבין הנזק הצפוי לנאשם הספציפי כתוצאה מעצם ההרשעה".

וראו גם: רע"פ 7224/14 פרנסקי נ' מדינת ישראל (כב' השופט אורי שהם, 10.11.4); רע"פ 3589/14 לוזון נ' מדינת ישראל (כב' השופט אורי שהם, 10.6.14).

אוסוף, שבפסק דין שניתן לפני כשבועיים (ע"פ 57160-01-14 מדינת ישראל נ' חדוות הורים בע"מ (8.11.14)), קיבל בית הדין הארצי ערעור שהגישה המדינה על החלטת בית דין זה לבטל הרשעה של נאשם שהורשע בעבירות דומות, מבחינת חומרתן, לאלה שבהן הורשע הנאשם בתיק שלפני. בפסק דינה של כב' השופטת סיגל דוידוב-מוטולה אושררה ההלכה שלעיל, תוך שבית הדין הארצי חוזר ומדגיש שלצורך ביטול הרשעה, על הנאשם להוכיח "כי תיגרם לו פגיעה מעצם הרשעתו שהינה חמורה מהפגיעה הנגרמת לכל אדם אשר מורשע בעבירות דומות". כך, באותה פרשה טען הנאשם, אך לא הוכיח, שאם יורשע לא יוכל לגשת למכרזים בתחום הסיעוד.

3. לאחר ששקלתי את כל טענות הסניגור המלומד, לא מצאתי שמתקיים במקרה שלפני התנאי, הנדרש לפי ההלכות שלעיל, לביטול הרשעה, ש"תיגרם לו פגיעה מעצם הרשעתו שהינה חמורה מהפגיעה הנגרמת לכל אדם אשר מורשע בעבירות דומות". כך, הנאשם אמנם טען שהוא בעל רשיון חקירה פרטי וכל הרשעה עלולה לפגוע לו ברשיונו, אך הוא עצמו העיד שהוא אינו עובד כלל (עמ' 56 ש' 18). אף מדברי סניגורו לפרוטוקול עולה בבירור שהוא אינו עוסק במקצועי בימים אלה (עמ' 61 ש' 20) ומכל מקום הוא לא הוכיח שההרשעה אכן תפגע לרשיונו (בדיוק כמו המקרה של הנאשם בפסק דין חדוות הורים שלעיל, שלא הוכיח שבטל הרשעה לא יוכל לגשת למכרזים בתחום הסיעוד). אוסף ואדגיש, בהתייחס לטענות נוספות שהעלה בפניו הנאשם, שמהפסיקה עולה בבירור שעצם הפגיעה בשמו הטוב של אדם הנגרמת כתוצאה מהרשעה אינה יכולה להיחשב כשלעצמה כ"נזק חמור" המצדיק הימנעות מהרשעה.

ראיות לעונש

4. בפתח שלב הטיעונים לעונש העיד, כעד אופי בשבחו של הנאשם, מר דני יתום, שהוא כידוע אלוף במילואים, ראש המוסד לשעבר וחבר כנסת לשעבר. מר יתום העיד שהוא מכיר את הנאשם מזה 50 שנה, מאז היה מפקדו בסירת מטכ"ל. מר יתום ציין שהנאשם הינו מלח הארץ, שתמיד בלט באומץ הבלתי רגיל שלו, במבצעים שונים בתוך שטח אויב. מר יתום העיד אודות שני מבצעים ספציפיים שהתפרסמו ברבים במהלך השנים, שבהם נטל הנאשם חלק:

עמוד 2

הראשון היה בעקבות אירוע חטיפת מטוס סבנה שהיה בדרכו מבריסל לישראל בשנת 1972. הנאשם השתתף בפעולה הידועה לחילוץ החטופים - שעליה פיקדו מפקד הסיירת דאז אהוד ברק, ומר יתום שהיה סגנו - שבה התחפשו לוחמי סיירת מטכ"ל למכונאי מטוסים. מר יתום העיד שהנאשם היה הראשון שנכנס למטוס, והיה לו תפקיד מכריע באותה פעולה שהסתיימה בחיסולם בקרב יריות של שני המחבלים ובלכידת שתי המחבלות;

האירוע השני, שהתרחש בשנת 1999, היה מקרה שבו מטוס אל על שעמד להמריא מציריך הותקף בירי על ידי חולייה של 4 מחבלים שהתכוונה לפוצץ את המטוס. הנאשם שהיה המאבטח ירד לבדו מהמטוס, חמוש באקדח בלבד, רץ לעבר האש, הסתער על חוליית המחבלים, הרג אחד מהם, חנק וניטרל את השני, "והשלישי מרוב פחד הניח את נזקו והרביעית שהיתה מחבלת נכנעה, הוא ניטרל את האירוע לבד" (עמ' 54 ש' 28 לפרוטוקול) תוך גילוי אומץ לב בלתי רגיל.

5. בנוסף לעדותו של מר יתום, הוגש לנו מכתבו של ראש הממשלה מר בנימין נתניהו מיום 3.11.14, וכך נאמר בו:

"אני מכיר את מרדכי רחמים 47 שנים, מאז התגייסתי ליחידה שבה שרתנו שנינו. מרדכי היה ידוע כבר אז כלוחם נועז, כחבר נאמן, כבן אדם ערכי. לימים הציבור הכיר את אומץ ליבו לאחר שהסתער על מחבלים שתקפו מטוס אל-על במינכם.

במהלך השנים פגשתי את מרדכי פעמים רבות בפעילות מבצעית במסגרת השירות הסדיר ושירות המילואים ביחידה, ובמפגשים של בוגרי היחידה. הוא מלח הארץ. הכרתי בן-אדם ישר ואמין. תמיד בטחתי בו".

6. כן העיד בפנינו הנאשם, שהינו כיום בן 68.5. הוא סיפר שנולד בכורדיסטן, עלה לארץ בגיל 5 וגדל בראשית הדרך במעברה. גם הוא העיד על שירותו בסיירת מטכ"ל, סיפר שנטל חלק בשורה של מבצעים שלא ניתן לספר עליהם, והמשיך וסיפר עוד על אותם שני ארועים אודותיהם העיד מר יתום. כמו כן סיפר שהיה במשך מספר חודשים כשומר הראש האישי של ראש הממשלה גולדה מאיר ז"ל. עם סיום לימודיו באוניברסיטה פתח עסק לחקירות וייעוץ בטחוני, ובשנת 1986 הקים את חברת אפוד מגן שעסקה באבטחה ושמירה. הנאשם הוסיף והעיד על התמוטטות החברה בשנת 2007, לאחר שמכר אותה. הנאשם הוסיף שבעקבות ההתמוטטות, ובשל ערבויות אישיות עליהם חתם, הוא איבד את ביתו ואת כל חסכונו ונותר חסר כל. הנאשם הוסיף שגם כיום הינו כיום מחוסר עבודה ושקוע בחובות.

טענות המאשימה לעונש

7. ב"כ המאשימה טען שהנאשם הורשע בעבירות שלדעת המאשימה הן מהחמורות מתוך אלה המנויות במשפט העבודה המגן של ישראל. הוא הוסיף שמדובר בעבירות שהמחוקק קבע עליהן עונש של מאסר שנתיים או קנס פי 5 מהקנס הקבוע בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, תשל"ז-1977. ב"כ המאשימה טען שיש להתייחס אל הכרעת הדין ככזו שבה הורשע הנאשם בעשר עבירות נפרדות שהקנס המקסימלי שניתן לגזור בגינן הינו למעלה ממיליון ₪. בנסיבות המקרה, טען ב"כ המאשימה שמתחם הענישה הראוי הינו בין 10% ל- 30% מהעונש המירבי בגין כל אחת מעשר העבירות, ובכל מקרה עמד על כך שיש לשיטתו להטיל על הנאשם עונש מרתיע שישקף את חומרת המעשים.

ב"כ הנאשם ביקש להשית על הנאשם עונש נמוך ככל הניתן, תוך שהוא מדגיש הן את עברו המפואר של הנאשם בשירות המדינה, הן את ההעדר המוחלט של עבר פלילי, והן את מצבו הכלכלי הקשה שאינו מאפשר לו לשאת אפילו בקנס

בשיעור נמוך. ב"כ המאשימה בתגובה הדגיש, בין היתר, שהנאשם לא הביא ראיות כלשהן להוכחת מצבו הכלכלי הקשה, לטענתו.

האם לפנינו אירוע אחד או מספר ארועים?

8. במקרה שלפני, ועל אף שמדובר בשלושה עובדים שזכויותיהם הופרו, הרי ששוכנעתי שעל פי ההלכה הפסוקה המדובר ב"אירוע אחד" שמוצדק לקבוע בגינו מתחם עונש כולל אחד (ראו והשוו: ע"פ 57160-01-14 מדינת ישראל נ' *חדוות הורים בע"מ* (8.11.14), פסקה 17 לפסק הדין והאסמכתאות שם, להלן: *פרשת חדוות הורים*). עם זאת, וכפי שהבהיר באותו פסק דין בית הדין הארצי:

"משמעות ההכרה במספר עבירות כ'אירוע אחד' אין משמעה כי מתחם העונש ההולם בגין מכלול האירוע יוגבל בעונש המירבי בגין עבירה יחידה, אלא רק כי מתחם העונש ייקבע ביחס לשילוב העבירות ולא בהתייחס לכל אחת מהן בפני עצמה. משכך, הן בעת קביעת מתחם העונש ההולם והן בעת גזירת עונשה הספציפי של המשיבה - תילקח בחשבון העובדה כי הורשעה בשש עבירות של העסקת עובד זר שלא כדין".

מתחם הקנס

9. כאמור, המאשימה עתרה למתחם ענישה בגין כל אחת מעשר העבירות שהינו 10% עד 30% מהקנס המירבי, ואילו הסניגור, מבלי לפרט, עתר לקביעת מתחם ענישה נמוך ככל הניתן, ולהשתת קנס מינימלי. אקדים ואציין שהעונש המקסימלי אותו ניתן להשית על נושא משרה שלא פיקח ועשה כל הניתן כדי למנוע את העבירה, הינו מחצית מהעונש אותו ניתן להשית על התאגיד עצמו (ראו הוראת סעיף 26 (ב) *לחוק הגנת השכר*).

10. העבירה שבה הורשע הנאשם עבירה שיש להתייחס אליה בחומרה יתירה. כפי שהדגישה באחת הפרשות כב' הנשיאה נילי ארד, המדובר בעבירה המתאפיינת ב"גילוי של חוסר אכפתיות לזכויות העובדים, עד כדי מעילה באמונם (כב' הנשיאה (בדימוס) נילי ארד, עב 1001/02 קבוצת יו.אס.ג'י.די בע"מ נ' *מדינת ישראל*, פד"ע לח 520 (10.11.02)).

בטרם אפנה לקבוע את מתחם הקנס ההולם, סברתי שנכון לסקור מתחמי עונש הולם שנקבעו בגזרי דין מן העת האחרונה, שניתנו על ידי בתי הדין האזוריים בעקבות הרשעות באותה העבירה שבה הורשע הנאשם בפני. כך, באחד המקרים מן העת האחרונה קבע חברי כב' השופט צבי פרנקל מתחם עונש ראוי שבין 25,000 ₪ ל- 75,000 ₪ (שמ 6033-09-10 מדינת ישראל נ' ס.מ. אבושולדום בע"מ (12.8.14)) בגין עבירה דומה של התאגיד המעסיק, ומכאן ניתן לגזור שהמתחם הראוי בגין עבירה של נושא משרה באותו המקרה היה בין 12,500 ₪ ל- 37,500 ₪. כב' השופט פרנקל הסתמך בקביעתו זו על מתחם עונש ראוי זהה שקבעה כב' הנשיאה אורלי סלע בשני מקרים אחרים קודמים (שמ 2234-06-10 מדינת ישראל נ' מטיילי אירוס ירוחם (17.9.13)); תפ 31434-05-11 מדינת ישראל נ' מפעל נייר ירושלים ונאמן (2000) בע"מ (21.8.13), וכן ראו שם את הניתוח המפורט של רף הענישה במקרים דומים קודמים). בפרשה אחרת קבע חברי כב' השופט אילן סופר מתחם ענישה גבוה יותר, בין 30,000 ₪ ל- 150,000 ₪, בין היתר בשים לב לכך שבאותה פרשה דובר בריבוי עבירות (תפ 23145-11-11 מדינת ישראל נ' ח.א.ש. מערכות ושרותים בע"מ (2.9.14)). אבהיר, שגם את המתחם הזה יש להתאים, על דרך חלוקה לשתיים, למתחם קנס עבור נושא משרה (דהיינו, מתחם של 15,000 ₪ עד 75,000 ₪).

11. כאן המקום להדגיש שבעת קביעת מתחם העונש יש להתחשב, על פי תיקון 113, לא רק בסוג העבירה

שבוצעה, אלא גם בנסיבות שבהן בוצעה ובמידת אשמו של הנאשם בביצועה (ראו: עפ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל (5.8.13)). כמו כן, בהינתן שעסקינן בעונש קנס, הרי שעל פי הוראת סעיף 40ח' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, כבר בעת קביעת המתחם יש לקחת בחשבון גם את מצבו הכלכלי של הנאשם.

במקרה שלפני, מצאתי מספר שיקולים המצדיקים קביעת מתחם קנס נמוך יותר מזה אותו שנקבע בגזרי הדין שלעיל. משכך, אני קובע שמתחם הקנס במקרה שלפני הינו בין 10,000 ₪ ל- 30,000 ₪. להלן אפרט את טעמי לכך:

ראשית, כתב האישום הוגש במקור כנגד שני נאשמים נוספים, שנטען לגביהם שהיו אף הם נושאי משרה בחברה. ההליכים בתיק התמשכו לאורך מספר שנים בשל קשיים ניכרים באיתור אחד הנאשמים, שאמנם בשלב מסוים אותר והובא לדין הקראה, אך בהמשך שוב נעלמו עקבותיו, ובסופו של דבר הותלו ההליכים כנגדו (ראו החלטת בית הדין בעמ' 15 ש' 7 לפרוטוקול). אשר לנאשם השלישי במספר, המדינה חזרה בה מכתב האישום בהודעה שנמסרה לבית הדין ביום 23.6.14. זאת, מסיבות שלא הובהרו ולא פורטו. במצב דברים זה, טען ב"כ הנאשם כבר בשלב הסיכומים שקדמו להכרעת הדין, וחזר וטען זאת גם בשלב הטיעונים לעונש, שיש להצטער על כך שהמדינה הסכימה לפטור מאחריות את שני הנאשמים הנוספים, על אף שמחומר הראיות עלה במפורש - לשיטתו - שאם בכלל הרי שמידת אחריותם של האחרים לעבירות נשוא כתב האישום גבוהה ממידת האחריות של מרשו, שכן הם שניהלו בפועל את החברה המעסיקה בתקופה שבה בוצעו העבירות. אף שבמסגרת הכרעת הדין הרשעתי את הנאשם בביצוע העבירות שיוחסו לו, מהנימוקים אותם פירטתי בהרחבה בהכרעת הדין, הרי שאני סבור שיש יסוד לתלונתו על כך שבסופו של יום הוא היחיד שמוצה עימו הדין בקשר לפרשה נשוא כתב האישום. זאת, שכן שלכאורה אשמו אינו גדול, ובהחלט ייתכן שאף פחות, מזה של האחרים. משכך, ולאור הוראת סעיף 40(ט)(א)(2) לחוק העונשין, שלפיה יש להביא בחשבון את "חלקו היחסי של הנאשם בביצוע העבירה", לדעתי שיקולי צדק יחסי מצדיקים הנמכה משמעותית של מתחם הקנס;

שנית העובדה שההליכים בתיק זה נמשכו שנים ארוכות - המדובר בפרשה משנת 2008, כתב האישום הוגש בשנת 2010, וההליכים נמשכים עד לעת הזו, סוף שנת 2014 - והכל בשל מחדלים של אחרים ולא בשל מחדלים של הנאשם שבפני, שוקלת אף היא לבכיוון של הנמכת מתחם הקנס;

שלישית אף שהתביעה שמה את הדגש במקרה שלפני על כך שמדובר בעשר עבירות נפרדות, הרי שמעיון בכתב האישום עולה שהסכום הכולל שהוכח שלא הועבר לקופת הפנסיה ביחס לשלושת העובדים ששמותיהם נזכרים בכתב האישום, הינו פחות מ- 300 ₪ בסך הכל, ובממוצע פחות מ- 100 ₪ לכל אחד מהעובדים. משכך, ולאור הוראת סעיף 40(ט)(4) לפיה יש להביא בחשבון את "הנזק שנגרם מביצוע העבירה", לדעתי גם כאן הכף נוטה בבירור לצד הקולא;

ורביעית אשר למצבו הכלכלי של הנאשם, הנאשם העיד בפנינו על מצבו הכלכלי הקשה, בעקבות קריסתה הכלכלית של החברה שהיתה בבעלותו, עד למצב שכל חסכונותיו אבדו, והוא אף נאלץ למכור את ביתו. כיום, בשל גילו הוא אינו מצליח למצוא עבודה, והוא אף נאלץ לפנות ולקבל עזרה כלכלית מחברים (עמ' 56 ש' 18). אף שבצדק ציין בא כוח המאשימה שהנאשם לא הציג בפנינו ראיות שבכתב בדבר מצבו הכלכלי הקשה, הרי שאנו השתכנענו שמצבו הכלכלי אינו משופר. מכל מקום, בדיוק כפי שבמקרה של תאגידים או נאשמים בעלי אמצעים נכון להגביה, אפילו להגביה מאד, אף מתחם הקנס, על מנת לייצר הרתעה כלכלית אפקטיבית, הרי שלדעתי במקרה כמו זה שלפני, כמצוות סעיף 40ח' לחוק העונשין, תשל"ז-1977, נכון להנמיכו.

גזירת הקנס

12. בהתאם לתיקון 113, לאחר קביעת מתחם העונש ההולם יש לגזור את עונשו של הנאשם הספציפי בתוככי אותו מתחם, על סמך נסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירה. זאת אלא אם קיימת הצדקה לחרוג ממתחם זה "בשל

שיקולי שיקום או הגנה על שלום הציבור" (סעיף 40ג' (ב) לחוק העונשין). במקרה שלפני לא מצאתי שקיימים שיקולי שיקום המצדיקים סטייה מהמתחם לקולא, וכמובן שגם לא מתקיימים שיקולי הגנה על שלום הציבור המצדיקים סטייה לחומרא. משכך, אגזור את הקנס בתוך המתחם.

13. סעיף 40יא (6) לחוק העונשין מונה את "הנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה" אותן ניתן להביא בחשבון בעת גזירת העונש המתאים בתוך המתחם. אחת מהנסיבות המנויות שם הינה "התנהגותו החיובית של הנאשם ותרומתו לחברה". על פי התרשמותי מהנאשם באופן אישי, ועל פי התרשמותי מעדות האופי של מר דני יתום ממנה הבאנו מעלה בהרחבה, כמו גם ממכתבו יוצא הדופן של ראש הממשלה מר בנימין נתניהו שהוגש לנו בשלב הטיעונים לעונש, אין לנו ספק שמדובר במקרה המצדיק מתן משקל מרכזי, אפילו מכריע, לתרומה שתרם הנאשם לחברה הישראלית לאורך שנים. לזאת נוסיף שעל פי סעיף 40יא(11) העדרו של עבר פלילי אף הוא מהווה נסיבה שיש להתחשב בה בשלב זה. כך לדעתנו באופן מיוחד כשמדובר כמו באדם המתקרב לגיל 70, ללא עבר פלילי.

14. בהתחשב בכל האמור, השתכנעתי שנכון יהיה להשית על הנאשם את הקנס המינימלי מתוך מתחם הקנס. משכך, אני גוזר את עונשו של הנאשם לתשלום קנס בסך ₪ 10,000. הקנס ישולם ב- 10 תשלומים בני 1,000 ₪ כל אחד, החל מיום 1.1.15 ובכל הראשון לחודש עוקב.

לבקשת הצדדים, גזר דין זה ניתן בהעדר הצדדים, והוא ישלח לצדדים בדואר.

זכות ערעור לבית הדין הארצי בתוך 45 ימים ממועד קבלת גזר דין זה.

ניתן היום, כ"ח חשוון תשע"ה, 21 נובמבר 2014, בהעדר הצדדים.